

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Posamezna številka stane 1 krono.

Naročnina listu: Celo leto K 120.—, pol-leto K 60.—, četrt leta K 30.—. Izven Jugoslavije: Celo leto K 150.—. Inserati ali oznanila se računajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust. Upravišтво sprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Telefon št. 220.

7. številka.

Maribor, dne 19. januarja 1921.

Letnik XIII.

Neizprosni centralisti.

Naša konstituanta, dne 28. nov. v težkih mukah porojeni nestvor, stoji danes v nad vse „zmagovitem“ znamenju centralizma. G. Pašič konferira pridno, predsedniki klubov prihajajo k njemu, se posvetujejo, in kljub temu pridejo vedno na mrtvo točko, ki za branje nevaren skok v kabinet. Muslimani so pravočasno izpregledali in odklonili sodelovanje v vladi. Razlogi, ki so jih k temu prisilili, so razumljivi. V prvih dnevih, odkar je začela ta nova vlada g. Pašiča vegetirati, je iz gledala zelo solidno. Nekateri politiki so ji prorokovali daljšo življensko dobo, kot je bilo to dosedaj običajno. Ta moment je muslimanom nekoliko zmešal glave in pričelo je Karamehmedovičeve ljubimkneje z ministrstvom stolec. Prišli so pa „izvedenci“ iz kroga opozicije ter dognali, da je sezidana sedanja vlada na trhem fundamentu centralizma; muslimani so uvideli to pretečo nevarnost in niso vslopili. A ker pa vlada še nima večine, nadaljuje g. Pašič svoja moledovanja pri „zelenih“, ki so baje pripravljeni, nastopiti usodopolno pot v vlado. Zeleni zemljoradniki so se vsedli k mizi ter so iztuhali 20 programnih točk, ki so tako bistroumne, za bankokrate tako sprejemljive, da jih je g. Pašič z izrednim veseljem akceptiral. Demokrasko časopisje se veseli tega „uspeha“ ker se je vendar enkrat ponudila bil-

ka, ki naj pomaga rešiti v nevarnosti se nahajajoči centralizem g. Pašiča. Navdaja nas radovednost, kaj bodo porekli volilec „državotvornih“ strank, ko bodo uživali dobrine toli hvalisanega centralizma. Ko bodo premeščali naše „napredno uradništvo“ v Novo-Srbijo, Črnogoro in ob albansko mejo, se bo kraspal marsikateri Slovenec za ušesom, toda: post festum! To bo veselje na naši severni meji, ko nas bo osrečevala osrednja vlada z novim činovništvom. Prepričani smo, da bo uradni aparat v tisti blaženi dobi, ki jo že komaj pričakujemo, funkcioniral brezhibneje nego dosedaj. Centralizem bo ubil sleherne sledove javne korupcije. Nekdo je rekel, da smo država vseh mogočih nemogočnosti. To je na žalost resnica. V drugih državah se borijo realne politične struje proti centralističnim težnjam in se za uvedbo decentralističnega zistema. Ta struja je v Franciji in Italiji zmagovita. Ko balkanci seveda ne smemo iskati vzgledov v zapadnih državah, ker prevladuje v krogih naših državotvornih šepavi aksijom, da moramo s svojim reakcionarstvom oponirati modernemu razvoju države. To bedno hipotezo podpira strankarsko koritarstvo, ki praznuje ravno te dni z ustanovitvijo državnih podtajništev svojo veliko orgijo. Narod, vse zlo, ki ga je prinesla krvava vojska in njene strašne posledice, bo odpravljeno, ko bo stopil vsehohranjujoči in državotvorni centralizem na veliko pozornico države!

Trboveljska družba in izprevidenje „Jutra“.

Trboveljska družba je dne 12. t. m. kar svojelastno zvišala cene premogu. To je nesramnost prve vrste. Delavci so šli na delo pod pogojem, da se sme zvišati cena premoga šele, ko posebna vladna komisija preišče gmotno stanje družbe in ako ta preiskava dožene, da je zvišanje res potrebno. Družba je ta pogoj sprejela. Centralna vlada je delavcem zajamčila s svojo avtoriteto, da se bodo veležidovski oderuhi pogodbe držali, istega dne, ko to pogodbo podpišejo, to pa tudi prelomijo. Ali za te ljudi res ne velja nobeno poštenje? To je tudi že „Jutru“ preveč. Tisto „Jutro“, ki je še nedavno odločno odklanjalo, da bi se pri tej družbi izprožilo vprašanje socializacije, piše sedaj: „Skrajni čas je, da se po izgledu drugih držav sestavi posebna komisija, ki prične študirati socializacijo rudnikov.“ — Mrtvi jašejo hitro, — ideja socializacije napreduje, kmalu se ji ne bo mogel ustavljati nikdo več, ako noče,

da ga prejaše tok časa. Vse skušnje kažejo, da takih velekapitalističnih družb ni mogoče prijeti z nobenimi drugimi sredstvi. Dolžnost celokupnega občinstva in vse naše javnosti pa je, da se odločno postavi v bran proti židovskim oderuhom in jih prisili, da drže vsaj ono skromno obljubo, katero jim je izsilila v tem slučaju odločnost delavcev in vlade. Preiskovalna komisija je sestavljena tako, da prav gotovo ne bo storila družbi krivice, čziroma da ne bo od nje izsilila pravice. Toda vsaj te skromne obljube, da s povišanjem počaka, dokler je ne dovoli komisija, bi se morala držati. Sicer ne bo s temi ljudmi mogoče nobenega razgovora več. Dolžnost vlade v tem slučaju je, da izsili od družbe spoštovanje svoji avtoriteti, sicer bo pri prihodnjih mezdskih gibanjih vsako njeno posredovanje izključeno. — Hočemo videti, kaj poreče k tej nesramnosti vlada.

Delavsko vprašanje.

Ako izbruhne takozvano „mezdu“ gibanje organiziranih delavcev gleda občinstvo le redkoma sočustveno na delavski štrajk, večinoma je napram njemu hladno, deloma celo neprijazno. Ljudje tudi povedo svoje razloge kratko in jasno:

— Organizirani delavci se v razmerju z nižjo in srednjo inteligenco in duševnimi delavci sploh, pa tudi v merju z drugimi neorganiziranimi delavci že itak dobro plačani — ali:

— Kaj pomaga povišati plače! — Potem se podraže izdelki, naraste draginja in trpeti moramo vsi, delavec ne izvzemši — ali:

— Za svoje potrebe so plačani dovolj. Če dobi več, ne zna uporabiti in zapije ter posurovi še bolj — ali:

— Ako ima večjo plačo, potem pa še manj dela. Nikdo ne dela več kot toliko, da zasluži, kar neobhodno potrebuje. Ako zasluži lažje in hitreje, dela manj in slabše, s tem pa pada produkcija, kar potem škoduje splošnemu gospodarstvu in blagostanju.

Priznam, da so vsi ti razlogi popolnoma resnični in utemeljeni. Organizirani delavci razmeroma ni najslabeje plačani, ako se povišajo plače,

naraste tudi draginja, v razmerju kot rastejo plače, postaja delo slabše...

Toda vsi ti razlogi niso zadostni, da bi pri štrajkih in mezdskih gibanjih stali na strani delodajalčev, kakor pa delavčev, četudi moramo priznati — in to priznavajo vsi socialisti — da mezdno gibanje samo ne more rešiti socialnega vprašanja.

Delavec nima veselja do dela, on dela kolikor mogoče malo, kar ravno mora, a to iz dveh razlogov: ker se zaveda, da zvišanje produkcije ne gre v njegovo korist, ampak v korist kapitalista, in pa, ker ima premalo kulturnih potreb, da bi zanje potreboval večjih dohodkov. Delavec bo delal z veseljem, ako bo videl, da ima od zvišanja dela kako korist. V resnici se na njegovi dohodki ne zvišajo, ako je bolj priden, ampak ako je bolj organiziran in organizacija izsili boljše plače s štrajkom. Velika absurdnost tiži v tem, da rastejo plače kolikor manj se dela. Biti bi moralo obratno: da bi delavec toliko več zaslužil, kolikor več bi delal. To bo pa mogoče doseči samo potem socializacije in zadržništva, ako bo delavec vsaj solastnik podjetja in bo potem svojih zaupnikov in mel popoln vpogled v poslovanje, ohranjanje in dohodke podjetja. Socializacija ni nobena utopija, ampak nujna potreba in se ji tudi bližamo, ako prav zaenkrat samo še z majhnimi in nesmelimi koraki.

Večje plače delavca povzročajo večjo draginjo — to je res, a samo v tem slučaju, če podjetnik povišanje plače prevlači na konsumente. Ako bi delavec prejemal toliko, kakor zasluži, in bi povišanje plač izviralo iz zvišane produkcije, bi to povišanje ne povzročalo nobenega povišanja draginje, ampak obratno. Kolikor večja produkcija, toliko cenejše bi morale biti življenja, ker bi se na ta način razvijala trgovina, nastal uvoz in izvoz, s tem pa tudi naraščalo splošno blagostanje.

Ostane še izgovor, da delavec ne zna uporabiti dohodkov, kar ima čez najnujnejše potrebe, zapije ali drugače zapravi, posurovi še bolj, sicer pa dela samo, ako ga sili neizogibna potreba življenja. Te besede so resnične, toda iz tega ne sledi, da bi delavec ne smel imeti večjih dohodkov, ampak samo, da se mora delavec navaditi svoje dohodke uporabiti bolje.

Socializacija v kakršnikoli obliki tako, da zvišani dobiček ne bo šel v žep kapitalista, ampak ljudstva, ki dela, je nujna in neizogibna. Proti socializaciji ne vidim nobenih teoretičnih ali praktičnih nepremagljivih težkoč od strani podjetja, edina v resnici večja težkoča je od strani delavstva samega. Socializacija zahteva od delavstva znatno umstveno izobrazbo in tudi precejšnjo kulturno stališče. Tudi najbolj vneš pristaša komunizma bo v zaupnem razgovoru priznal — ako je odkritosrčen — da naš delavec za sedaj še nikakor ni zmožen izvršiti socializacije. Izročite delavcem tovarno tovarno, rekoč: To je sedaj vse vaše, izberite izmed sebe odbor, ki bo nadomestoval prejšnjega gospodarja, peljite kakor morete in imejte, kar napravite — pa bo tovarna v kratkem času razpadla ali vsaj prišla na psa.

Potom štrajkov izsiliti večjo plačo je torej sredstvo, ki trajno ne pomore delavcu, škoduje vsem, ne škoduje pa podjetniku. S samim mezdnim bojem ni mogoče rešiti socialnega vprašanja, končni cilj mora biti socializacija, najprej je pa treba dati delavcu izobrazbo in vzgojo. Naredimo iz delavca zopet človeka, dvignimo ga do nekoliko višje človečnosti, potem se pa ne bo treba bati socialnega boja. Vzemimo n. pr. Trbovlje. Tisoče in tisoče delavcev živi v tem kraju, mnogo tudi inteligence in polinteligence, toda edina kulturna središča so oštarije in zopet oštarije. Kdor je veren, gre večkrat v cerkev, kdor pa ni, ne vidi drugega kot jamo in krčmo. Kaj hočete s takim človekom? Ako več zasluži, več zapije, ker drugih potreb nima. Kriv pa ni sam, kriva je družba, ki ga tako vzgaja. Kaj dela vsa ta inteligenca in polinteligence? Zakaj ne gre ta med ljudstvo? Kaj je storila doslej tozadevno družba za delavstvo? Kaj pa država? Dajte delavcu nekaj kulturnih potreb, navadite ga, da se bode smatral človekom, potem bo občevanje z njim lažje, njegovo delo plodnejše, če pa pride do socializacije, se bo izvršila lahko in koristno za vse. Dolžnost vsakega podjetnika je, ne samo, da delavca plača, ampak tudi, da pospešuje njegov duševni razvoj; a tudi država mora to smatrati za svojo nalogo. Bolje je zidati šole, delavske domove, ljudske odre, ustanavljati knjižnice in čitalnice, kakor pa ječe in prisilne delavnice.

Politični pregled.

JUGOSLAVIJA.

Zadnja seja konstituante 17. t. m. je obravnavala poročila verifikacijskega odbora. Pri tej priliki so prišli na razgovor tudi mandati neizvoljenih zastopnikov iz zasedenega ozemlja. Glede verifikacije teh neizvolje-

nih mandatov se je izrazil sam Pašič, da je on proti temu, da se imenujejo ti poslanci, ker bo itak kmalu izvedena rapalska pogodba, in naj se po izvedbi pogodbe izvoli narod v zasedenem ozemlju sam svoje parlamentarne zastopnike. Pašičevemu nazoru glede mandatov zasedenega ozemlja se je pridružila celotna konstituanta.

V Beogradu so se posvetovali načelniki klubov glede spremembe prisega, o kvorumu in o kvalificirani večini. Radikali in demokrati so proti spremembi prisega. Jugoslovanski klub zahteva, da se črta iz besedila „kralj“ in ostaneta samo: Bog in narod. Socialisti so za prisego na narodno jedinstvo; komunisti pa, da se izpusti iz besedila: Bog in kralj. Konstituanta je po tej seji načelnikov zbrala poseben odbor iz 17 radikalov in demokratov, 3 zemljoradnikov in 1 socialist, ki bodo izdelali načrt za spremembo prisega.

O kvorumu so predlagali na konferenci načelnikov radikali in demokrati, naj bi zadostovalo za kvorum in za večino prisotnost enega poslanca nad polovico. Za kvalifikacijo je predlagal Jugoslovanski klub in muslimani tri petine.

Med Jugoslovanskim klubom, zajedničarji in muslimani je dosežen sporazum z ozirom na skupni nastop v opoziciji. Opozicija bo šteje 60 članov in bo tretja najmočnejša skupina v konstituenti. Zahteva opozicije so: sprememba poslovnika in večina dveh tretjin za sprejete ustave.

Proti č je ponovno izjavil, da odloži niški mandat, a si pridrži krushevskega pod pogojem, da se spremeni začasni poslovnik. Proti se je začel zopet udeleževati klubovih sej.

Prihodnja seja konstituante bo tedaj, ko bo izvršil odbor za spremembo prisega svoje delo. K tej seji bodo povabljeni poslanci pismenim putem.

ITALIJA.

Italijanska vlada je ukinila blokado samostojne reške države na morju in na suhem, General Cavigha je razglasil ukinitje blokade, ker so na Reki zopet normalne razmere in, ker je odšla že večina arditov in legionarjev.

Promet z Reko je zopet odprt. Odhod d'Annunzia iz Reke pričakujejo vsak čas.

Volilni imeniki za volitve v italijanski parlament za Julijsko Benečijo je razpložen javnosti od 22. januarja naprej.

FRANCIJA.

Ker se je Peretu ponesrečila sestava kabineta, je poveril Millerand nalogo vladne sestave Briand. Le-ta je dne 16. t. m. ob 6. uri popoldne naznanil Millerandu končnovaljavno sestavo ministrstva. Sedanji kabinet je sestavljen sledeče: predsedstvo in zunanje zadeve Briand, pravosodstvo: Bonevay, notranje zadeve Marand, vojna Barthou, mornarica Goursthan, finance Doumer, šolstvo Berard, delo Daniel Vincent, poljedelstvo Lefevre de Pry, trgovina Dior, pokojnine Maginot, javna dela Letroquer, zdravje Leredu, kolonije Sarrant, osvobodeno ozemlje Loucheur.

ČEHOSLOVAŠKA.

Čehoslovaški socialisti so se skavsali med seboj radi zadnjih komunističnih izgrediv. Socialisti so pognali iz stranke vse one, ki so se izrekli za priklonitev k Moskvi.

RUSIJA.

Ukrajinska pobuna se močno širi in se je razpasla že na gubernije: Kijev, Černigov, Poltava in Podolija. Sovjetska vlada pošilja proti upornikom vojaške oddelke, katere pa vstaji zajemajo, razorožujejo, komunistične kolovodje pa postrele.

Ruska konstituanta. V pariškem renesansem dvorcu zboruje v teh dnevih ruska konstituanta, ki

se je sestala na inicijativo Kerenskega. V njej so zastopani vsi politični elementi, ki želijo padec boljševiškega sistema v Rusiji. To so v prvi vrsti socialni revolucionarji, kadetje in muslimani; teroriste in ljudske socialiste zastopata dva zastopnika. Najodličnejši članom te konstituantne je prištevati razen Kerenskega še sledeče osebnosti: Aksentijeva, bivšega ruskega ministra za notranje zadeve; Černova, bivšega poljedelskega ministra; Minorja, bivšega predsednika dume in Breškovskaja, babica ruske revolucije. Predseduje Aksentijev. Pariški listi so posvetili sprva tej zbornici večjo pozornost, a so nekoliko razočarani, ker ne vidijo v delovanju ruske konstituantne fiste odločnosti in smiselnosti kot so jo pričakovali.

PERZIJA.

Perzijski šah se je odpovedal prestolu. V najkrajšem času bodo zavladovali nad Perzijo sovjeti.

Politična poročila.

p JUD JE POVŠOD. Casniki so poročali o neki široko zasnovani zari, ki je imela namen, da prevrne v Avstriji in Nemčiji novi državni red in zopet postavi na prestol pregnane vladarje. Zbirali so čete nad Madžarskem pod Horthyjevim okriljem, od tu so hoteli udariti naglo na Dunaj in ga zasesti. Ob istem času bi izbruhnil upor na Bavarskem. Avstrijci bi se združili z Bavari, od severa bi pa prišli Prusi. Na čelu celoga gibanja je stal zloglasni Ludendorff, glavni načelnik nemške vojske v svetovni vojni. Zanimiva in značilna je vloga, katero je pri tem igral judovski pustolovec Trebitsch-Lincoln. Bil je eden glavnih zarotnikov, potem je pa pribežal v Prago in izdal vse načrte. Cehom, nato se je pa zopet dal podkupiti od voditelja zarotnikov in se je povrnil k njim nazaj. Pač značilno za Juda, ki mora biti povsod in uniči vse. Judje so načelniki komunistov, a tudi voditelji zarote monarhistov, izda zaroto za novce sovražnikom in išče takoj zopet novega kšeta.

p PAMETNA MISEL. Pariški „Excelsior“, ki računa z gotovostjo na novo vlado, ki jo bo sestavil Peret, je mnenja, da bo novi ministrski predsednik udeležil izraženo željo po odpravi nekaterih ministrskih mest in podtajništva. Tako mislijo Francozi, trezni presojevalci finančnih razmer svojih države. Naši demokrate pa ustanavljajo podtajništva, ker je bilo premalo korit za razne »agromerkurjeve«.

Dnevne vesti.

d PODUČNI TEČAJI za organizatorje Kmetске Zveze se vršijo prihodnji teden po tem-le redu: dne 24. januarja v Ptuj, 25. jan. v Ormož, 26. jan. v Ljutomeru in 27. jan. v Gornji Radgoni. Predavajo govorniki iz Maribora. Vstop imajo samo naši somišljeniki. Zaupnike, ki so dobili vabila, prosimo, da jih takoj razdelijo.

d OD MEJE. Zločinska nemarnost oblasti se mora imenovati med drugim to, da poklicani organi niso pravočasno poskrbeli za preskrbo s kolki. Lahko je naročiti: idi in plačaj pri davkarjih. Toda po movem letu premnogi potrebujejo matične liste za ženitev, grede po navadi po iste tik pred zapisovanjem: zdaj pa naj še ure in ure daleč leta k davkarjem, tam zamudi, pa ima stroške s prošnjami za dispence. A še hujše je uprav tokrat pri nas ob severni meji. V zvezi z ljudskim štetjem v Nemški Avstriji se je baš zadnje dni naročilo vsem, ki bivajo zdaj tam, a so rojeni pri nas — in teh je armada — da morejo v par dneh priti z dokumenti k svojem okrajnemu glavarstvu. In tako prihajajo že nad en teden sem 3 do 5 ur daleč, a pridejo zaman, kolikor ni v Maribor pa sami ne morejo. Tako morajo ti našinci, ki so pa zdaj od nas večje siloma odrezani in ločeni, še ob tem — morda zadnjem — poslu pri naših uradih preklinjati našo mlado državo, ki jim povzroča toliko izgube časa, stroške in brezuspešne žrtve. Ni to zločin nad njimi?

d RUDARSKA DRUŽBA v Trbovljah. Vlada je sestavila komisijo, ki naj pregleda, kakšne dobičke dela trboveljska premogovna družba. Bere-

mo strašna paradna imena, silno visoki uradniki, večinoma daleč od ju-ga. Slovence sta dva in sicer dva že stara, solidna rudarska visoka uradnika, namreč: rudarski glavar Vinko Stergar (v njegovi obolenosti ga nadomestuje rudniški nadkomisar inž. Fr. Pehani) in rudarski nadsvetnik inž. ar Vladimir Lipoč. Slednji so se pritegnili kot zastopnika tovarnarjev Dragotina Hribarja. Zastopnika delavcev nobenega, tudi nobenega zastopnika revnega ljudstva, ki mora plačevati premog. Ta komisija bo gotovo zelo draga, gospodje bodo vlekli visoke dijete, preiskavali bodo zelo vestno, kakor je dolžnost tako visoki uradnikov, našli pa ne bodo ničesar, in ostalo bo vse pri starem. Komisijo bi bilo treba sestaviti čisto drugače. Ti morajo naj bi bili samo pridržani kot strokovnjaki, besedo naj bi pa imelo ljudstvo. Toda veseli nas tudi to, začetek je narejen in pridejo še novi koraki.

d JAVNOSTI in odvetniški zbornici v Ljubljani v album. Pred dnevi so poročali listi, da zapusti zloglasni mariborski odvetnik dr. Mravlagg Maribor, ter da se preseli v Celovec. Mož je očitno izgubil vsako upanje, da bi Maribor kedaj prišel pod Avstrijo. Da bi pa moral ta skrajno za-grizeni German vse svoje življenje bivati v Jugoslaviji, tega pa njegova germanska duša ne more prenesti. vsled česar se raje preseli v Avstrijo, kjer bo lahko nemoteno „hajlal“ in izstradane koroške nemškarje navdaševal za poboje proti Slovincem. Bilo bi torej vse v redu in Jugoslavija bi se iznebila enega najstrupenejših sovražnikov. Toda glej ga spaka! Da bi mariborsko nemškarstvo ne bilo vsled njegovega odhoda preveč prizadeto, si je možakar takoj preskrbel njemu vrednega naslednika v osebi koncipijenta dr. Kupnika, ki prevzame njegovo pisarno, moža, ki je eden izmed najstrupenejših janičarjev v Jugoslaviji in ta mož naj zastopa pred oblastmi naše državljanje! Se več! Dr. Mravlagg je storil za mariborske nemškarje še več, privabil je namreč v Maribor nič manj zagrizenega nemškarja, nego je on sam, odvetnik dr. Blanke-a, ki se je nedavno že naselil kot odvetnik v Mariboru. In vse to gleda mirno vlada in odvetniška zbornica v Ljubljani! Ne ena in ne druga ni zganila mezinca, ko so koroški nemškarji po nesrečnem plebiscitu na Koroškem izgnali edinega slovenskega odvetnika v Borovljah dr. Schaubacha, kateremu je avstrijska vlada odvzela advokaturu. Slovenska javnost in naš narodni ponos odločno zahtevata, da se napravi konec takim škandaloznim razmeram. Zobja zobja! Ako sme avstrijska vlada nemoteno iztirati naše ljudi, naj ima tudi naša vlada pravico, da stori isto. Slovenska javnost se čudom poprašuje, kako je mogoče, da je v odvetniški zbornici v Ljubljani zmrla poslednja iskrica narodnega ponosa, žalostna ji majka!

d „JUTRO“ in kitorezarji. V štev. 10. z dne 12. t. m. se obregne „Jutro“ (čitaj: „profesor“ Voglar) ob naš list, kr obsoja škandalozni čin mladina Voglarja, proslulega rezarja dekliških kit. Z viška svoje demokratske olike snatra zaspano „Jutro“ tako rezanje kit (tujem dekletu! v gledališču) le za otročarijo in za šalo, seveda zato, ker je rezar vzgojen in vzrasel v strogo demokratskem duhu in zraku in mu je oče vелеdemokrat. — Da pa bi stal pred nami oče še kot tem večji velikan, je „Jutro“ v navedeni notici sila zmanjšalo njegovega sina, kitorezarja, pišoč, da si je „njegov sinček dovolil v svoji otročariji“ ono šalo, da je šel rezat deklicam kite. . . Bralci in bralke „Jutra“ pač naj vedo, da je ta sinček dorasel gimnazijski maturant, gotovo star blizu 20 let. Zares, nadopolne „otročarije“ so dovoljene „Jutrovskim“ sinčkom!

d ORMOSKI LIBERALCI so na čitalniškem obnem zboru prišli do zaključka, da je Ormož v nevarnosti, odkar okoliški kmetjski fantje kot Orli tokovadijo v mestni, nekdaš nemški šoli. Nevarnost obstoji tudi v igri „Pravica se je izkazala“, katero priredijo Orli v nedeljo dne 6. svečano po večernih v Ormožu. Da se ta igra prečči, liberalci ne dovolijo, da bi Orli igrali na enem in istem odru kot Sokoli, če ravno je oder last šole in

ne Citalnice. Tukaj gre baže za načelo, da je bil Ormož od pamtiveka napreden in tak naj ostane. Kmetjskim fantom se pač pripozna pravica (seve od demokratov), da si postavijo svoj oder v šumi na Libanji in tam prirejajo svoje igre. Kmetje, ali sedaj znate, kje je vaš prostor? Ormoški liberalni štacunarji z g. ravnateljem pa bodo odslej tudi romali s svojo robo v šumo na Libanjo, kamor po svojih neštetih blamažah že dolgo spadajo, a od njih zasramovano kmetjsko ljudstvo pa se bo odslej oklenilo Gospodarske zadruge in nosilo svoje odvračne groše v kmetjske denarne zavode.

d ŽALOSTEN KONEC. Iz Zavodnjega nam poročajo žalosten, predvsem pa značilen dogodek, ki nam verno predočuje posledice nesrečnega popivanja. Decembra lanskega leta je popival po raznih gostilnah samski tesar Jožef Šahman. V tistem času je izginil in ni bilo o njem nikakega sledu. Našli so ga še le 9. januarja t. l. zmznjenega in deloma razjedenega. Bil je vse drugo, nego vzgleden mladenič. Koliko nesreče bi izostalo, ko bi ne vladal demon alkohol.

d UMRL JE na Gomilskem v cvetu mladosti 27 let trgovec g. Vikt. Cukala iz ugledne tukajšnje rodovine. Bil je izboren pevec, vesel družabnik in istinito blagosrčen človek. Lahka mu bodi zemlja!

d BREZPLAČNA VOŽNJA vojakov-dopustnikov. V ministrstvih za vojno in promet so izdelali poslovnik za brezplačno vožnjo vojakov na železnicah, kadar potujejo domov na kakšen dopust.

d BEGUNCFM NA ZNANJE. Z 31. decembrom 1920 prenehala je brezplačna vožnja za begunce vračajoče se v domovino. Ker se pa mnogo beguncev do zdaj še ni moglo vrniti v svojo predvojno bivališče, poskusilo se bo izposlovati, da se dovoli še ostalim beguncem brezplačen prevoz v domovino. V to svrhu naj se zgledajo oni begunci, ki se sploh še mislijo vrniti najkasneje do 5. februarja t. l. pri občinskem uradu svojega bivališča ali pa pri okrajnem glavarstvu (begunski oddelek). Občinski uradi morajo predložiti do omenjenega dne tozadevne sezname okrajnemu glavarstvu. V teh seznamih je navesti: ime družinskega glavarja, oziroma beguncev; število družinskih članov, rojstna in domovinska občina, predvojno bivališče in kam se hoče vrniti; približno količino pohljiva, živine in hrane, ki se misli vzeti seboj in kateri mesec se hoče vrniti. To je zadnja priložnost zasigurati se brezplačno vožnjo. Prisiljen pa ni nihče, da bi se moral vrniti. Podpora bo pa prenehala.

d Z GORISKEGA. Društveno življenje se pričinja zopet gibati. Čitalnica v Vrtojbi je priredila igro „Dom men“, ki je uspela jako dobro. Med dejanji so peli goriški pevci. Na Steverjanu je priredila mladina na svetih Treh kraljev dan veselico, ki je bila tako dobro obiskana, da niti ni bilo mogoče vsem dobiti vstopnic. Igrali so „Moč uniforme“, deklamirali „Hajdukova oporoka“, peli različne pesmi. Pri sveti Luciji, kjer je vojna med drugimi tudi popolnoma uničila ljudsko knjižnico, so ustanovili z velikim trudom novo knjižnico za mladino in za odrasle, katero vodi poštvalna učiteljica Ana Gerželj. Knjižnica za šolarje šteje 208 knjig, tekom leta se jih je izposodilo 1743, za odrasle pa 461, izposojenih 1479. Zelo je na poti Italijanom „Zveza slovenskih županov“, katero bi radi zaprli. Predsednika župana biljanskega g. Saunika vsak čas tirajo pred sodnijo, a mu ne morejo dokazati ničesar kaznjivega. V Biljani so predstavljali včeraj „Kovačev student“ s sodelovanjem domačega orkestra. Dramatični odsek v Dornbergu priredi dne 30. t. m. igro: „Revček Andrejček“. V Idriji se je vršil dne 20. decembra občni zbor podpornega društva za dijake na realki v Idriji, ki se razvija jako dobro.

d PROSVETA v neosvobojeni domovini. V neosvobojeni domovini je opazati v prosvetnem oziru prve prožkuse intenzivnejega delovanja. V Gorici snujejo novi družinski list „Mladika“, ki bo izšel v kratkem času v prenovljeni obliki in se je prijavilo že lepo število priznatih slovenskih sotrudnikov, tako da bo „Mladika“ po

stala zares nekako kulturno glasilo naših podjarmljenih sorojakov. Obenem bo „Mladika“ prinašala informacije in beležke s posebnim ozirom na literaturo. — Tudi ženstvo se giblje v neodrešeni domovini. Ustanovilo si je mesečnik „Jadranka“, katerega prva številka leži pred nami. „Jadranka“ bo prinašala podučne članke, literarne prispevke, in bo skušala ustrezati vsem željam primorskega ženstva, ki naj se lista oklene, da mu bo bodočnost zagotovljena. — V Trstu prične izhajati, v teku tega meseca „Pravni vestnik“, glasilo „Podružnice Slov. Pravnika“ v Trstu. Izhajal bo kot mesečnik, pisan v slovenskem in hrvaškem jeziku ter bo na popularen način gojil in razširjal pravno vedo in zakonodajo s posebnim ozirom na takajšnje razmere.

d NOVE POŠTNE znamke. Nove poštne znamke, katere je naša vlada naročila v Ameriki, so bile te dni izročene prometu. Stare poštne znamke so veljavne samo do 15. aprila po preteku tega roka pa izgube veljavo.

g CENE PADAJO — seveda zaenkrat samo drugod, ne še pri nas. Na Češkem je padla cena mesa za 20—30 odst. Še bolj padajo na Nemškem cene nekaterih predmetov, na Francoskem padajo cene splošno, slednjič so padle tudi cene premoga. V Ameriki padajo cene že dalj časa in vsled tega so se tudi znižale plače vsem delavcem za 10—20 odst.

d TRDOVRATNI MADŽARI. V Budimpešti so odkrili dne 16. t. m. na trgu Svobode alegoričen spomenik, ki predstavlja štiri province, odtrgane od Madžarske. Slovesnosti so se udeležili upravitelj Horthy, nadvojvoda Jožef in celokupna vlada. Nato je blagoslovil škof zastavo društva prebujajočih se Madžarov, ki nosi napis: „Kakor je bilo, tako bo.“ Zaslavo so odnesli po blagoslovljenju v sanktuarij tamošnje bazilike.

d MASARYK in češki legionarji. Ker so bile dosežane češke legije nekako torišče političnih in osebnih hujskarij, so jih razpustili in osnovali so novo zvezo čeških legionarjev. Predsednik Masaryk je poslal prilikom osnovanja nove zveze legionarjev kongresu poslanico, v kateri jih vzpodbuja k neumornemu delovanju za blagor republike.

d PREPOVED STAVKANJA v Rusiji. Kakor je izvedela kodanjska „Svenska Dagbladet“, je izdala sovjetska vlada naredbo, ki prepoveduje delavstvu, se posluževati stavk. Stavkujoče delavce bodo kaznovali z zaporom od 1 do 5 let in se bo njihovim rodbinam ustavila dobava živilskih kart in nakaznic.

d PADANJE KOMUNIZMA na Norveškem. Na konferenci socialističnih opozicijskih skupin so sestavili novo socialno-demokratsko stranko. To dejstvo je značilno, ker pomenja novi preokret v socialistični politiki Norvežanov padanje komunizma. Novi stranki so se pridružili najznamenitejši voditelji socialistov.

d ZNIZANJE ameriške vojske. Ameriški senat je sprejel zakon, ki določa znižanje vojaškega kontingenta na 150.000 mož. General Pershing je želel stalno vojsko, broječo 200.000 mož.

Iz Koroške.

k AUS DEM g'mütlichen Karn-ten! Pretekli teden je „patrola“ nemških barab, katere je najel za nekaj litrov vina znani hujšak Eberwein iz Pliberka, napadla na kolodvoru v Celovcu g. Stiba, kanonika iz Velikovea, in ga krvavo pretepla. Nemški orožniki so vse to gledali in na poznejšo tožbo g. Stiba se je izrazil avstrijski orožnik: „Für die Čušen giebt's kein Recht.“ — Kako dolgo se bodo take reči še ponavljale. Ali Beograd res nima toliko vpliva, da nam zasigura varnost življenja pred organiziranimi nemškimi tolovaji? zahteva naj od koroške vlade, da se vozi z vlakom, ki teče po slovenskih tleh, varnostni oddelek, kateri bi postopal pravično. Pa so rekli, da bo po glasovanju — „in Kärnten wieder gemütlich.“

k TUDI EN NAČIN, kako bi se Heimatsdienst odkrižal slovenskih duhovnikov na Koroškem, je ta, da jih vlada pri mesečni plači kratkoma — prezre. Že tri mesece čakajo koroški

slovenski duhovniki zastopaj na svojo mesečno plačo! In bodo gotovo dolgo še od zraka živeli, kaj ne? Weichmann, nicht wahr? — Pri prestavljanju slovenskih duhovnikov ima Heimatsdienst seveda svoje prste vmes. Na Rudó, kjer je bilo polovico glasov za Jugoslavijo, pride trd Nemec za župnika. Istotako na popolnoma slovensko župnijo St. Lipš pri Rajneku. — Nemci zasedejo tudi župnije Grebinj, Grabštajn, Labud, Velikovec, Pliberk, Vetrinj. Lepo se pozna velikopotezni nemški načrt ponemčevanja!

k UČITELJEV jim primanjkuje! Slovenske učitelje podijo naprej in sami trdi Nemci-učitelji tudi na utrakvistični šoli nič ne morejo opraviti. Na vseh večrazrednicah manjka po ena ali dve učni moči. Skrb za vzgojo ni samo skrb za ponemčevanje! Varstvo manjšin?!

k ZAPIRAJO slovenske gostilne. Več slovenskih gostiln po Slovenskem Koroškem so Nemci že zaprli. Drugim pretijo z isto kaznijo. Pretveze najdejo hitro. Če sedi nekaj Slovencev krog mize, brez nemčurjev, to že zadostuje. Zborovanje je bilo! In gostilna se zapre. Kaj, ko bi se v Jugoslaviji z — Nemci tako postopalo?

k „ZUGSKONTROLLE“ na južni železnici. Da, v resnici obstoji nekaj takega v prosti avstrijski republiki! Neko čudno kontrolo vlaka so vpejali koroški Nemci na vlakih, kateri vozijo po slovenskih tleh. Nadomestku prejšnjega Kulturrata, celovškemu Heimatsdienstu, se nekako čudno mudi. Rad bi pognal vse zavedne Slovence iz Koroške. Na vse mogoče načine se nas šikanira. V najnovejšem času se vozi z vlakom vedno neki oddetek plačanih nemških, oziroma nemčurških barab, ki imajo nalog, da zavedne, bolj znane Slovence kratkoma „evagonira“, če se peljejo v Celovec. Doživel sem take slučaje že na vseh postajah do Celovca. Železniško osebje se pri takih slučajih lepo skrje. Na take načine hočejo Slovence življenje tukaj onemogočiti. Nemški listi pa so vedno polni o nemški spravljalivosti! Praktično pa nemški Heimatsdienst ta „Versöhnung der Kärntner“ čisto drugače pojmuje. Ko bi se kakemu Nemcu v Jugoslaviji pripetilo na vlaku kaj takega, bi kulturni Heimatsdienst spravil vse avstrijsko in nemško časopisje pokoneu. A kdo se briga za nas koroške Slovence?

k AMNESTIJO so nam obljubili, ko so odhajali jugoslovanski zastopniki iz Koroške. A mi o kaki amnestiji ničesar ne čutimo. Zadnje dni avstrijske žandarmerije nima drugega posla kot da slika za takojšnjo „Prüfband“, to je, za tistimi našimi fanti, ki so bili za časa ljudskega glasovanja za varnostne straže. Vlačijo jih dan na dan k sodnji in jih kaznujejo. Ali g. Jovanovič ne bo držal svoje besede, da ne bodo v Beogradu pozabili tistih, ki so res mnogo žrtvovali za Jugoslavijo in ki zavoljo tega zdaj trpijo?

k PUST. V vseh večjih krajih se pripravljajo velikopotezno na pustne

veselice. Karikirali bodo jugoslovansko državo.

Iz Ptuja.

d PROTIDRŽAVNO ROVARENJE. Tajnik nemškega društva za odcepitev Slov. Štajerske od Jugoslavije je sin Weißensteina, mesarja in gostilničarja v Ptuj. Možakar prihaja pogostoma domu, prinaša tolažilne vesti iz Gradca in odnaša iz Ptuja polne nahrbtnike živil v deželo gladi in obupa. Oče je seve ponosen na sina, in kaže poročila iz Avstrije, češ, da je zgoraj omenjeno društvo storilo vse, da se izvedejo njegovi sklepi in resolucije. Za vso to ptujsko komedijo pa stoji očka Ornig.

d PROTESTANT BLANKE vsiljuje našim kmetom nemške kolodarje. To je že višek drznosti ter nesramnosti. Poleg Orniga je bil ta Blanke — najljutejši preganjač ter sovražnik vsega, kar je bilo svoj čas slovensko. Ta protestant je bil Ornigov zli duh. A še danes plačuje ta odpadnik jugoslovansko gostoljubnost z nemško propagando. Čudimo se, da ne vidijo tega Blankejevega ponemčevalnega dela razni merodajni činitelji in da posedajo naši okoličani Ptuja še tako malo narodne zavesti.

d SLIKAR SORKO in njegove narodne zasluge. Vsem še bo v dobrem spominu, kako je deloval ptujski slikar Sorko 13. sept. 1908 in kasneje pri napadu na slovensko okolišje slika in Kajnitovo hišo. A kako sem se začudil, ko sem te dni mudeč se v Mariboru, zagledal na novo prebarvan in oglašilnih sohan ime Sorko. Tudi veliko trgovskih tabel nosi to ime prav slabega spomina. Celi magistrat mu je naročil večja dela! V Ptuj je bil ta človek večkrat sodnijsko kaznovan, vsled česar je postal celo tamošnjim Nemcem ter nemčurjem ogabjen in je moral oditi; a v Mariboru so sprejeli tega pretepača in ga preskrbujejo z delom. Kaj si neki misli ta mož o nas tako hitro pozabljivih Slovenceh?

Iz Maribora.

PREDAVANJE SKSZ bo v petek (21. t. m.) zvečer ob 8ih v dvorani Kat. pom. društva (Lekarniška ulica 6, vhod tudi skozi Rožancevo gostilno na Rotovškem trgu). Predava revizor Zadrugne zveze J. Barle o socialni vlogi združništva. Po predavanju diskusija o tem predmetu. Vabljeni vsi!

d KLOSTERSKI ZNACAJ drž. učiteljskega v Mariboru. Hudo moralni „Tabor“ se v svoji številki z dne 15. t. m. zgraža, da je sedanji začasni vodja zavoda, prof. Vreže, na vpogled razobesil nekaj umetniških slik, ki so cerkvenega značaja in služijo učenim svrhnam. Na pomoč kliče „Tabor“ bodočega učiteljskega ravnatelja, zvestega svojega somišljenika, ki bo za branil, da učiteljske ne postane — „kloster“. Ni nam treba zagovarjati prof. Vrežeta, ki se vneto trudi z vzgojnimi sredstvi, da naše učiteljske, ki postaja po vplivih taborjanov bolj

do dela, ako hočemo željo po nasladi in razkošnem življenju zatreti, bomo morali naša izobraževalna društva držati in jih izpopolnjevati. Naša izobraževalna društva so edina najboljša sredstva, da se pamet bistri. In mi moramo biti pametni in trezni v svojem življenju bolj kakor kdaj. Prej je slo življenje po določenih strugah, zdaj se moraš sam postaviti v določeno strugo in gledati, da preplaviš s svojimi idejami celo zemljo.

Obdržati moramo dalje vsa ona društva, ki plemenijo srce, ki vlijejo čisto krščanstvo v naše srce. Krščanstvo ni samo pripomoček, da pridemo v nebesa, ampak edini oni nauk ki nam sedaj lahko pomaga tu na zemlji. Če ne boš krščanskih idej, ampak socialistične in komunistične, bomo razorali družbo. Zato držimo Marijanske kongregacije, izobraževalna društva, Dekliške zveze, Orle vse, kar pravi: „Moli in delaj!“ Vsa društva, ki kličejo: „Odreka se nasladi in nepoštenemu uživanju! Zivi trdo, kakor narod, ki hoče res priti naprej! Samo tedaj, če bomo tako delali, se bo naše srce oplemenitilo in če pridejo nad nas hudi časi, bomo našli v

in bolj zalega bodočih demokratičkov, obvaruje te nesreče: saj je javna tajnost, da preti ta nevzgojena in nevedna mlada svojaj, ki kadi in kriči in se pari ob učiteljsku, postati prava kuga za naše otroke, ker išče že zdaj in najde za vsak svoj greh zanesljive zaslonbe pri gostilniških pedagogih in demokratih okrog „Tabora“ in Co. Verjamemo, da odgovorno uredništvo „Tabora“ že težko čaka, kdaj bo nastopil ravnateljsko mesto znani njegov naknadni izvoljenec. Potem se ne bo bati, da bi v zavodu dobila prostora kaka resna ume niška slika verskega značaja; pač pa se bo menda neovirano šopirila v slikah in v predmetih naga umetnost gostilniških vzgojnih strokovnjakov, kakor jih zdaj vlačijo iz teme nepomembnosti na jasno višino ugodnih mest „vladajoča“ demokrat-ska stranka in njen v sijajnih dopustih se redeči postrešček in oddajalec ravnateljskih mest „Taborov“ odgovorni (!) urednik.

d »TABOR« in Nemci. Vsakdo ve, da je »Tabor« sezidan le z nemškimi groši; davno bi se ves »Tabor« razsul, ko bi ga ne podpirali nemški in z njimi ozko zvezani »naši« (to je: javno SHS-ovski, med seboj ultranemški) kapitalisti in njih hlapi. Da se ta resnica prikrije, pa »Tabor« včasih grdo zabavlja čez Nemce; ti sicer vedo, da je to le prazen hrup v taboru, vendar zamerijo to hinavščino. »Taboru« in so mu zato premetali črke po nemškem načinu in go zovejo: ...

d GLEDALISKA REDUTA. Pododbor udruženja gledaliških igralcev v Mariboru naznanja cenj. občinstvu da priredi na pustni torek, dne 8. februarja t. l. v plesni dvorani narodnega gledališča svojo gledališko reduto.

d DRUŠTVO jugoslovanskih pošt-nih uslužbencev v Mariboru priredi dne 1. februarja t. l. ob 20. uri veselico s šotori v obsegu kakor lani v zgornjih prostorih Oficirskega doma. Svira vojaška godba. Cisti dobiček je namenjen v dobrodelne namene društva.

d ŽELEZNIČARSKO PEVSKO društvo »Drava« v Studencih pri Mariboru vabi vse izvršujoče in podporne člane na redni občni zbor, ki se vrši dne 28. prosinca t. l. ob 8. uri zvečer v društveni sobi »Križev dvor.«

Orlovski vestnik.

o V NEDELJO, 16. januarja se je vršil izredni občni zbor mariborskega okrožja Orla, kjer se je okrožje razdelilo v 3 okrožja: Maribor, Sv. Lenart in Pohorsko okrožje. Mariborsko okrožje obsega 8 odsekov, Sv. Lenartsko 2 in Pohorsko 2. Posle okrožnega odbora za Sv. Lenart vodi do občnega zbora g. Božič, davčni uradnik v Sv. Lenartu, za Pohorsko okrožje pa č. g. kaplan Alojz Skuhala, Sv. Lovrenc. Sedaj, ko se je okrožje razdelilo se je še le prav videlo, kako je delalo in kaj je storilo dobrega v prosveto ljudstva.

o NOVO mariborsko okrožje. Orla je imelo 16. t. m. ustanovni občni

zbor. Predsednikom je bil izvoljen br. Barle, predsednik tel. odseka Orel Maribor, načelnikom br. Tratnik. — Občnega zbora se je udeležil zastopnik OZ br. Hafner.

o SKUPNA SEJA mariborskega Orla v petek ob 7. uri zvečer v društvenem prostoru Lekarniška ul. 6. Odsek, dij. Orel, krožek Orlic, pošljejo sklepno število odbornikov! Seja izredno važna! — Predsednik tel. odseka Orel.

o TELOVADNE URE za člane so so: V torek, četrtek in soboto od 8. do pol 10. ure zvečer v gimnazijski telovadnici.

o LJUDSKOSOLSKI naraščaj tel. odseka Orel Maribor telovadi vsak petek in vsako soboto od 4. do 5. ure v telovadnici dekliške meščanske šole, Cankarjeva ulica.

o PTUJSKO orlovsko okrožje priredi dvadnevni organizatorični tečaj za odseke svojega okrožja dne 31. januarja in 1. februarja. Udelež naj se istega sigurno vsi predsedniki in tajniki. Posetijo naj tečaj nujno tudi drugi funkcionarji odsekov.

o TEL. KROŽEK ORLIC ima telovadne ure vsako nedeljo od 3. do 5. ure in vsako sredo od 6. do 7. ure v telovadnici v samostanu čč. šolskih sester. Sestre prihajajte redno!

Novejše.

STRAHOVI koroških Nemcev. Velenemsko časopisje se silno razburja, ker je sprejela veleposlaniška konferenca v Parizu protest Jugoslovancov z dobrohotnostjo. „Klagenfurter Zeitung“ prinaša v svoji 298. številki alarmanten članek „Neue Gefahr für Kärnten“ ter razpravlja v nemogočnosti upoštevanja jugoslovanskega protesta in tolaži svoje čitatelje. Nemci je razburili nastop predsednika Jules Cambona, ki se zavzema za revizijo plebiscita. Cambonovo mnenje deli tudi grof Chambrun, francoski član glasovalne komisije. Nemci so iz razumljivih razlogov silno razburjeni, ker je pričakovati, da bo padla odločitev o jugoslovanskem protestu v teku dveh mesecev.

SPORAZUM glede naše severne meje. Glede naše severne meje se je dosegel med našo in avstrijsko delegacijo razmejitvene komisije popolni sporazum in bo besedilo tega sporazuma objavljeno, oim se vrne avstrijski delegat z Dunaja. Ob Muri nadaljujejo tehnično razmejitveno delo. Po končanem delu bo celotna komisija odobrila tehnično izvedbo razmejitve.

D'ANNUNCIO zapusti v avtomobilu prihodnji četrtek Reko in je že odposlal svojo prtljago. Naseliti se namerava pri nekem prijatelju v Parizu.

ZA OHRANITEV AVSTRIJE. Pariška konferenca se sestane 24. januarja. Ob tej priliki bo nastopila Francija za ohranitev Avstrije.

IZPRAZNITEV zasedenega ozemlja se bo izvršila takoj po izmeni rarpalske mirovne pogodbe.

Dr. Korošec našim izobraževalnim društvom.

(Konec).

Železnice ne vozijo več kakor prej nimamo več prejšnjega občevaranja z drugimi kraji. Druga občevarna sredstva, kakor ceste propadajo. Prišli bomo do časa, ko ne bo več mogoče omike širiti v našem ljudstvu kakor do sedaj. Zaraditega moramo sredstvo, ki ga že imamo, da širimo kulturo, obdržati. To sredstvo so naša izobraževalna društva. Mi smo v politiki decentralisti. Decentralizacijo treba izvesti tudi v izobraževalni organizaciji. Z našimi kulturnimi središči, Ljubljano, Mariborom nam morebiti ne bo mogoče biti vedno v tako pogostem stiku, kakor bi bilo potrebno. Zato boste morali vi sami postati izobraževalci, apostoli. Zato je za vas, ki niste v centrali, še večja naloga, da držite izobraževalna društva, ne samo držite, ampak jih tudi vodite. Prej ste mnogo storili, ko ste naša izobraževalna društva držali, sedaj boste storili še več dobrega, ako jih boste držali in vodili.

Ako hočemo spravi zopet veselje

naših vrstah mnogo manj podivjano st.

Tudi zdrave roke, zdravo telo si moramo ohraniti. Zahvaliti moramo Boga, da je orlovsko misel našla v naši mladini tako globokih tal! Potrebujemo ljudi, ki so ne samo v svoji duši pošteni, ampak pri katerih ta duševna čistost in neoskrunjenost vpliva tudi na telo. Tisti kraji so nam dali najboljšo roko, kjer ljudje živijo zmerno in trezno. Taka je Gorenjska. Opazoval sem življenje tamošnjih kmetov. Bili so bogati ljudje, toda če si pogledal mizo zjutraj, opoldne, si videl, da si ljudje odrekajo marsikaj, kar bi lahko imeli. Njihovo življenje je trdo, niso zašli v nasladi in uživanje. Kjer pa ljudje uživajo, kjer ne poznajo nobenih mej, kjer se ne zavestajo, da tudi naslada škoduje celemu ljudstvu, nismo dobili prvovrstnih mož ki bi zasegli globlje v tok našega narodnega življenja. Trdna vzgoja, ki jo imamo pri Orlih, bo sijala tudi na druge, ki niso pri Orlih. To je velika dobrota, ki jo moramo ceniti. Zahvaliti se moramo voditeljem, ki orlovsko organizacijo držijo. Narod bo nekdanj videl, koliko dobroto so mu skazali oni, ki nam vzgajajo fante zdrave na

duši in na telesu. Zdrave roke moramo imeti. Kakor zdravje daje bistrost pameti vlija delo v naše roke. Glejmo da bomo napredni tudi v vsem našem delu. Zato ne smemo zanemarjati našega strokovnega pouka, združnih organizacij, strokovnih tečajev, socialnih tečajev, gospodinskih šol. Dajmo jih zopet poživeti! Ves ta pouk je duša, ki vlija nove moči v naše roke, ki telesno zdrave roke okrepi tudi v duševnem oziru ter jim daje jakost in pravi cilj.

Naše organizacije, ki smo jih ustanovili pred vojsko, niso, kakor bi kdo mislil, zastarele. Ampak napolniti jih moramo z novo vsebino, ki se ozira na sedanje razmere. Sedanji čas potrebuje organizacij, ki človeštvu kličejo: „Človeštvo, ti hitiš novim neredom nasproti. Glej, da boš trezno, padom nasproti, glej, da boš trezno, parkrščansko življenje in ohranilo zdravilo telo!“ Naše organizacije skrbijo za vse to. Zato vas prosim: Ako ste resni in trezni, ako vam je drago življenje mladih ljudi, njih sreča in omika: Z novimi idejami, z novimi silami naprej na delo v naših starih organizacijah!

Nazadnjaštvo Ljubljane.

Ce pride človek iz stajerskih mest in trgov v „belo“ Ljubljano, je ves razočaran. Ta vtis sem imel vedno, ko sem prišel v Ljubljano. Po dolgem času pridem zopet enkrat v tem zimskem času. Dolgočasen, pust kolodvor me postavi pred grdo, blatno, vaško cesto. Radi mlak in blata ne veš, ali bi ne bilo boljše, takoj počakati v restavraciji na prihodnji vlak. Po dolgih letih Ljubljančani niso prišli do tega, da bi si vsaj te ceste, po katerih se gre iz kolodvora, popravili. Pečat nekulture ti kažejo že te ceste ter slabi ali nikaki trotoarji. Znamenja te nekulturnosti najdeš potem vsepovsod. Nikjer širokih, tlakanih ulic; v najboljših ulicah blato; trotoar pokvarjen, tako da je vsak tretji kamen po 200letni hoji izdolben, kjer čvokneš v umazano mlako. Pridem do prometnega središča pred frančiškansko cerkvijo. Zopet blato in mlake, ki se napravljajo ob vode, ki se cedi iz snega okoli Prešernovega spomenika. Sedaj pa imaš tu blato, po letu pa ob suhem vremenu debel prah. Grem v središče starega mesta z upom, da bo vsaj tam kaj lepše. To je mestni in stari trg, kakor se ta ulica neprimerno imenuje. A tu šele naletim na mlake in blato po cesti (ulica bi naj bila!) in „bivšem“ trotoarju!

Vznevolejen nad to nekulturo poščem Gosposko ulico, ki je v vsakem mestu precej lepa. A tudi tu ne verjamem, da so temu nestvoru dali to ime, ker bi tej ulici ime „Krajce doline“ popolnoma zadostovalo. Višek nekulturnosti pa je Ljubljanska gnojnice, imenovana Ljubljana. S snegom imajo sploh v Ljubljani velik križ, kakor z blatom. Janez Zgaga pravi, da ga župan Tavčar noče odpravljati, ker sneg Bog vzame, blato pa ljudje s seboj domov znesijo. Zdaj pa je bil župan Tavčar 10 dni pošilaneč v Belam gradu. Zato se je podžupan dr. Triller podvzval, da je spravil nekaj snega iz mesta. Seveda je storil to tudi le površno. Na vseh večjih prostorih, kakor na Vodnikovem trgu, Krekovem trgu itd., je pustil toliko snega, da se lahko dela blato vsled talečnega snega. A kam so spravili sneg? Tje, kamor najmanj spada: Izložili so ga na bregove gnojne Ljubljane. Takoj pri frančiškanskem mostu so celi vrhovi snega pomešanega z blatom in živinskimi odpadki. Še več je te nesnage po drugje ob bregovih. Tu, kjer bi moralo biti lepo nabrežje z nasadi, tu je zdaj izložena ta nesnaga, da se boče

cedila po nabrežju in v Ljubljano do junija notri ter pomagala širiti in povečati smrad Ljubljane, po kateri se cedi, ker druge vode ni, gnojnice iz mestnih stranišč. Kar pretresel me je ta prizor. Odmaham jo v Tivoli, mestni park, da bi imel kaj lepšega videti. A kaj najdem tu? Takoj pri vходу v park vidim zopet iste kupe snega z blatom in gnojem, ki so jih navozili iz mesta, da parfimirajo Ljubljano, tudi tu osrče do toplega polja. Lepo je obizlala Ljubljančane ta mestna kultura!

Neki ljubljanski dnevnik je prinesel ravno ta dan novico, da mlekarice vozijo po trotoarju svoje vozičke in da se bo občinstvo samo moralo upreti proti temu protimestnemu vedenju. A mlekarice pa se izgovarjajo, da se boje, da bi obtičale v blatu, če bi vozile sredi ceste. Jaz bi jim tudi nič ne zameril, če bi vozile po trotoarju, ki ga večinoma itak ni. Kar ga je, je tako slab, da bi bilo dobro, če ga mlekarice popolnoma zdrobijo, da bo vsaj nekaj popravljen ali nov. Ljubljančani pa se potegujejo za svojo mestno kulturo. Videl sem, kako je ustavil star Ljubljančan tak voziček na trotoarju frančiškanskega mosta, rekoč: „Koga je to zaena manera?“ Voziček je moral pljuskati v blato. Ob južnem vremenu se je talil na strehah sneg. Teklo je iz vseh streh in skoz vse žlebe, da nisi vedel, kam bi se izognil neprijetnim curkom. Ker se navadiš, kakor Ljubljani, na blato, jo štokijaš še najbolj varno po mehkem blatu sredi cest. Kako je zaostala Ljubljana za mestnim napredkom, ti pričata tudi še Sv. Petra in Poljska cesta. Ponekod so tu že nove hiše. Toda te nove hiše bodo tudi tako zožile ceste, da ne bodo veliko lepše kot so sedaj. Tako je pozabila Ljubljana iti z napredkom, a tudi nima nikakih načrtov, da bi se dvignila v bližnji bodočnosti. Pečat nazadnjaštva ji ostane še dolga desetletja.

Značaj malokramarskega mesteca dajejo Ljubljani tudi številne barake in kakor ciganski šotori sredi mesta, koder se kuri na zemlji in grejejo kavo, čaj in klobase ter se prodajajo na valde prazne črve, ki se valjajo po tleh. Za take stvari imamo vendar bolj okusne priprave. Malomestni kramar pa mora prezebovati na cesti, namesto da bi delal v sobi. Nekaj neokusnega so sploh vse stojnice od frančiškanskega mosta naprej. Ob smrdljivi Ljubljani je sadje, sočivje in meso, h kateremu se pride sedaj v smrdnem blatu, po letu pa v gostem prahu. Tržno nadzorništvo in socialno-higij-

nično skrbstvo bi imelo tudi tu opraviti. Z veseljem sem čital, da se misli v Ljubljani nekaj zidati. Upal sem, da bo vsaj to kaj lepega. A načrt za stavbo Trboveljske družbe, ki je izložen v Prešernovi ulici, mi je vzel ta up. To je navadna „Zinskaserne.“ Ljublj. kreditna banka še z zidom ni prišla izpod tal. Vendar je postavila neke po-

možne hiše tako grdo vun na ulico, da bi jo za vedno kazilo, če se ta stavba ne bo podrla. Kje je imel tu ljubljanski stavbeni urad svoje oči? Kdo so sploh ti „kulturni graditelji“, ki one mogoče napredek, da stoji namesto „bele“ Ljubljane — „Ljubljanca, dolga vas?“

VOZNI RED

veljaven od 17. januarja 1921.

Maribor—Ljubljana:

43	45	Brzovl. 9*	801	229		42	802	Brzovl. 10**	44	48
5:24	11:16	1:19	13:20	17:30	Maribor	9:52	13:14	4:27	16:26	22:26
5:55	11:47		14:08	18:01	Pragersko	9:11	12:11		15:43	21:48
7:24	13:10	2:25	16:31	19:22	Celje	7:45	9:59	3:07	14:17	20:22
8:05	13:51		17:31	20:02	Zidan most	6:52	8:45		13:25	19:25
10:14	15:45	4:10	20:48	21:58	Ljubljana	5:25	6:25	1:35	11:57	17:58

* vozi ob četrtkih. — ** vozi ob torkih.

Maribor—Graz—Wien:

34g	Brzovl. 10	32g	Brzovl. 8	Brzovl. 4		35g	Brzovl. 3	31g	Brzovl. 9	Brzovl. 7
4:00	4:42	18:40	15:35	15:08	Maribor	9:01	13:34	19:51	1:05	12:43
4:24		17:54			St. Ilj	8:39		19:29		
4:33	5:06	18:03	16:02	15:35	Spiefeld	7:24	13:06	18:20	0:39	12:16
7:30	6:10	19:35	17:05	16:39	Graz	5:55	12:19	16:52	23:52	12:29
19:40	11:40	7:00		22:00	Wien	21:40	7:20	8:10	19:00	

Maribor—Prevalje:

415	417b					412	414b	412a		
5:30	16:50				Maribor		17:10	7:37		
5:38	17:21				Ruše		16:43	7:11		
6:07	17:30				Fala		16:34	7:02		
6:16	17:40				St. Lovrenc		16:25	6:53		
6:48	18:11				Vuhred		15:59	6:26		
7:14	18:37				Spodnji Dravograd		15:17	6:01		
7:49	19:16				Prevalje		14:57	5:33		

Maribor—Ptuj—Ormož—Čakovec—Kotoriba:

43/II	225	229				224		228	226
7:10	9:47	21:58			Maribor	6:45		18:52	11:55
7:56	10:29	22:39			Pragersko	6:05		18:10	11:21
8:28	11:13	23:21			Ptuj	5:30		17:35	10:31
9:07	11:50	23:56			Ormož	4:44		16:44	9:48
	12:24	0:32			Čakovec	4:09		16:07	
	13:43	1:51			Kotoriba	3:00		14:50	

Zidani most—Zagreb:

513	515	517	503 Brzovl.			512	516	518	504 Brzovl.	502 Brzovl.
8:20	14:17	20:12	20:51		Zidani most	8:23	12:34	18:57	10:23	15:04
10:18	16:26	22:27			Zaprešič	6:14	10:14	16:31		
10:50	16:55	22:52	22:27		Zagreb	5:50	9:52	16:06	8:46	13:29

Straža

je v vseh gostilnah, kavarnah in brivnicah na razpolago. Najbolj razširjen slovenski list je

Straža

MALA NAZNANILA

RAZNA:
Sobo po možnosti meblovano in separirano išče sodelen gospod. Ponudbe na upravo pod „Trgovce.“ 30

Bučno olje se začne dne 24. januarja v škofiji vasi pri Vojniku prešati pri Francu Klinc. Kdor želi se mu tudi zamenja. 31

PRODA SE:

Pozor mlinarji! Ravno kar došla prvovrstna volna in svileni mlinska sita (pajtni) vseh vrst, ki se dobe v trgovini Avgust Čadež, Ljubljana. Kolodvorska ulica 35, nasproti stare Tislerjeve gostilne. 2—3 26

Piahta (impregnirana) za vozove, 1a kvalitete, 12 m² velika. Cena za m² je 145 K, se takoj proda. Vpraša se pri anonimni ekspedicijski J. Sušnik, Slovenska ulica 15, Maribor. 2—2 24

Cerkveni prt svilen, za oltar se proda. Tattenbachova ul. 27, vrata št. 7 Maribor. 34

Eno lokomobilo s šest konjskimi silami, kotel za 3 atm. napetosti in 1100 litrov vsebine, različne vodovodne cevi, ventile in flanze proda Gospodarska subkomisija. Ponudbe se stavijo gornjemu uradu (okrajno glavarstvo soba 20) kjer se dobijo tudi natančnejše informacije. 37

3 dvonadstrop. hiše ležeče blizu južnega kolodvora v Mariboru se prodajo skupaj ali vsaka zase. Naslov pove upravnistvo. 1—3 39

SLUŽBE:

Delavci. Išče se družina z močmi, vajeni lesnega dela, proti dobremu plačilu. Kuriro in stanovanje prosto. Vpraša se Loška cesta 15. Marib. 1—5 33

Učenca sprejme Jakob Juteršnik, krojač, Maribor, Prečna ulica 2.

Uspešno inserirate v „Straži“

Drago Swaty

sin posestnika in trgovca

Dragica Swaty roj. Hauc

poročena

Št. Ilj v Slov. gor. — Ceršak, dne 19. prosinca

Namesto posebnega obvestila 82

Katoliško slov. zobraževalno društvo v Studencih pri Mariboru

Vabilo na XVI. redni občni zbor

ki se vrši
dne 23. januarja 1921 ob pol 11. uri predpoldne (po sv. maši) v društveni dvorani Pri cerkvi št. 1.
SPORED: 1. Poročilo odbornikov. — 2. Volitev odbora
3. Pogovor o ustanovitvi „Orla“. — 4. Slučajnosti. — Prosi se za polnoštevilno udeležbo.

ODBOR.

V Somboru in Splitu

je otvorila s 1. januarjem t. l. svoji

podružnici

Zadružna Gospodarska banka d. d.
v Ljubljani, Dunajska cesta 38/1.

Prostovolina dražba.

A I

172/20

Gostilna in trgovina

znana pod imenom „pri Huterju“ v Stojncih pri Ptuj se bode prodala na prostovoljni javni dražbi v nedeljo 23. jan. 1921 ob 9. uri na licu mesta v Stojncih št. 100.

Izključna cena K 50 000.— oziroma K 303.— Tudi se bodo prodajale različne premičnine, katere se bodo izklicale po cenilni vrednosti.

Dražbeni pogoji so na vpogled pri kr. notarju Francetu Strafella v Ptuj, med uradnimi urami. Okrajno sodišče v Ptuj, odd. I, dne 3. jan. 1921.

PLANINSKI PLES Pustno soboto, 5. februarja 1921 pri Götzu v Mariboru
Vojaška godba, šramelj - Vstopnina za nečlane 40 K, za člane 30 K
Začetek ob 8. uri zvečer z nastopom skupin - Obleka planinska, promenadna ali narodna noša - „Moderni“ plesi izvzeti